

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF	v
--------------------	---

HOOFDSTUK 1

INSTEMMING MET ALGEMENE VOORWAARDEN: KENNISNAME- EN AANVAARDINGSCLAUSULES

KATRIEN VANDERSCHOT	1
---------------------------	---

Inleiding	1
-----------------	---

Afdeling 1. Wilsovereenstemming omtrent algemene voorwaarden	1
--	---

§ 1. Algemene voorwaarden: omschrijving	1
---	---

§ 2. Nut van algemene voorwaarden	2
---	---

§ 3. Wilsovereenstemming omtrent algemene voorwaarden	3
---	---

A. Kennisname van de algemene voorwaarden	3
---	---

1. Een redelijke mogelijkheid tot kennisname volstaat	3
---	---

a. Waarom is een redelijke mogelijkheid tot kennisname voldoende?	4
--	---

b. Wat wordt onder een redelijke mogelijkheid verstaan?	4
---	---

i. Beschikbaarheid van de algemene voorwaarden	5
--	---

ii. Zichtbaarheid en leesbaarheid van de algemene voorwaarden	8
--	---

iii. Begrijpelijkheid van de algemene voorwaarden	12
---	----

iv. Heeft de wederpartij een onderzoeks- en informeringsverplichting?	14
--	----

2. Ogenblik van de (mogelijkheid tot) kennisname	17
--	----

B. Aanvaarding van de algemene voorwaarden	21
--	----

1. De aanvaarding kan zowel uitdrukkelijk als stilzwijgend plaatsvinden	21
--	----

2. Wanneer is er sprake van een stilzwijgende aanvaarding?	22
--	----

a. Uitvoering van de overeenkomst	22
---	----

b. Langdurige, frequente handelsrelatie	23
---	----

c. Bijzonder geval: de stilzwijgende aanvaarding van de factuur	24
--	----

i. T.a.v. handelaar	24
---------------------------	----

ii. T.a.v. niet-handelaar	26
---------------------------------	----

C.	Gevallen waarin de vereisten van kennisname en aanvaarding niet worden gesteld	27
1.	Algemene voorwaarden die rechtsgebruiken en rechtsgewoonten uitmaken	27
2.	Algemene voorwaarden die wettelijk of reglementair zijn vastgelegd	28
Afdeling 2.	Kennisname- en aanvaardingsclausules	30
§ 1.	Begrip en voorbeelden	30
§ 2.	De waarde die aan kennisname- en aanvaardingsclausules toekomt	32
A.	Geldigheid van kennisname- en aanvaardingsclausules	32
1.	Gemeen verbintenissenrecht	32
2.	WHPC	35
B.	Tegenstelbaarheid van kennisname- en aanvaardingsclausules	37
Besluit		39

HOOFDSTUK 2

EXONERATIEBEDINGEN IN HET GEMEEN RECHT EN IN HET CONSUMENTENRECHT

OLIVIER VANDEN BERGHE	41
Inleiding	41
Afdeling 1. Algemene principes inzake exoneratiebedingen	42
§ 1. Definitie	42
§ 2. Geldigheid	42
A. Gemeen recht	42
B. Consumentenrecht	45
C. Beoordeling <i>in concreto</i> én <i>in abstracto</i>	46
D. Sanctionering	46
§ 3. Interpretatie	47
§ 4. Rechtsmisbruik	49
A. Definitie	49
B. Rechtsmisbruik en exoneratiebedingen	49
C. Sanctionering	50
Afdeling 2. Bespreking van een aantal exoneratiebedingen	50
§ 1. De bepaling van de primaire verbintenissen	51
§ 2. Exoneratie door verwijzing naar het vigerende recht	52
§ 3. Exoneratie in functie van de aard van de primaire verbintenis	53
A. Essentiële verbintenissen	53
B. Minder essentiële verbintenissen	55
§ 4. Exoneratie in functie van de auteur van de fout	56

A.	Overmachtsclausules	56
B.	Exoneratieclausules voor de daad van uitvoeringsagenten	57
§ 5.	Exoneratie in functie van de graad van de fout	58
A.	Opzet	58
B.	Zware fout	59
C.	Lichte fout	60
§ 6.	Exoneratie in functie van het oorzakelijk verband en de aard van de schade	62
A.	Algemeen	62
B.	Uitsluiting van onrechtstreekse, onvoorzienbare of vermogensschade	63
1.	Redactie en interpretatie	63
2.	Geoorloofdheid	64
C.	Exoneratie bij pluraliteit van oorzaken	65
§ 7.	Exoneratie en schade aan derden	66
A.	Exoneratie voor de gemeenrechtelijke vrijwaringsplicht	66
B.	Omkering van de gemeenrechtelijke vrijwaringsplicht	67
§ 8.	Exoneratie en beperking van de schadevergoeding	69
A.	Geoorloofdheid	69
B.	Bepaald maximumbedrag	71
C.	Bepaalbaar maximumbedrag	71
D.	Alternatief herstel	73
Besluit	.....	74

HOOFDSTUK 3

UITDRUKKELIJK ONTBINDEnde BEDINGEN, ONTBINDEnde VOORWAARDEN EN VERVANGINGSBEDINGEN

SOPHIE STIJNS	77
---------------------	----

Inleidend overzicht van de remedies van de schuldeiser	77	
Afdeling 1. Het keuzerecht	80	
§ 1. Het keuzerecht in het algemeen	80	
A.	Het keuzerecht komt toe aan de benadeelde schuldeiser	80
B.	Verbod van cumul tussen uitvoering en ontbinding	82
C.	Wijziging van keuze	82
§ 2.	Bedingen betreffende het keuzerecht in het gemeen recht	83
§ 3.	Bedingen betreffende het keuzerecht in het consumentenrecht	87
A.	Algemene beperkingen op onrechtmatige bedingen over het keuzerecht	87

B.	Bijzondere beperkingen op onrechtmatige bedingen over het keuzerecht in koop- en consumentenkoopcontracten	88
	Afdeling 2. Uitdrukkelijk ontbindende bedingen	90
§ 1.	De ontbinding van de overeenkomst in het algemeen	90
A.	Drie ontbindingsregimes bij wanprestatie	90
B.	Drie toepassingsvoorwaarden gemeen en dezelfde gevolgen	92
C.	Het onderscheid: de rol van de rechter	93
§ 2.	Uitdrukkelijk ontbindende bedingen: begripsomschrijving	95
A.	Begrip	95
B.	Kenmerken	97
C.	Onderscheid met eenzijdige opzeggingsbedingen	101
D.	Onderscheid met ontbindende voorwaarden	105
E.	Onderscheid tussen ontbindende voorwaarden en opzeggingsbedingen	108
§ 3.	Uitdrukkelijk ontbindende bedingen: geoorloofdheid	109
§ 4.	Uitdrukkelijk ontbindende bedingen: uitwerking en controle door de rechter	112
A.	Beroep op het beding	112
B.	Controle <i>a posteriori</i> door de rechter	115
	Afdeling 3. Vervangingsbedingen	119
§ 1.	De uitvoering in natura	119
§ 2.	De uitvoering in natura door een derde	119
A.	De gerechtelijke vervanging	119
B.	Twee vormen van buitengerechtelijke vervanging	121
§ 3.	De vervangingsbedingen	123
A.	Verschijningsvormen	123
B.	Geldigheid	125
1.	Bedingen die de vervanging uitsluiten	125
2.	Buitengerechtelijke vervangingsbedingen	126
C.	Redactionele tips voor eenzijdige vervangingsbedingen	127
D.	Verhouding tot andere remedies	130

HOOFDSTUK 4

BEDINGEN OVER DE EXCEPTIE VAN NIET-UITVOERING

	ELKE SWAENPOEL	133
	Inleiding	133
	Afdeling 1. De exceptie van niet-uitvoering in het gemeen verbintenissenrecht	134
§ 1.	Begrip	134

§ 2. Toepassingsgebied	136
§ 3. Toepassingsvoorwaarden	137
A. Zekere en opeisbare schuldvordering	137
B. Toerekenbare tekortkoming	138
C. Vereiste van goede trouw	139
D. Kennisgeving en ingebrekestelling	140
§ 4. Gevolgen	141
§ 5. Rechterlijke controle en sanctie	142
Afdeling 2. Bedingen aangaande de exceptie van niet-uitvoering	143
§ 1. Bedingen in het gemeen recht	143
A. Bedingen tot gehele of gedeeltelijke uitsluiting van de <i>enac</i>	143
B. Bedingen tot vastlegging van de toepassingsvoorwaarden van de <i>enac</i>	144
1. Bedingen aangaande de samenhang tussen contracten	144
2. Bedingen aangaande de toerekenbare tekortkoming	145
3. Bedingen aangaande de <i>exceptio timoris</i>	146
4. Bedingen aangaande de goede trouw	147
5. Bedingen aangaande de ingebrekestelling en kennisgeving	148
6. Overige bedingen	148
C. Bedingen die het gemeen recht bevestigen	149
§ 2. Bedingen in het consumentenrecht	150
A. Algemeen	150
B. Door de consument in te roepen <i>enac</i> -bedingen	151
1. Bedingen tot gehele of gedeeltelijke uitsluiting van de <i>enac</i>	151
2. Bedingen aangaande de ingebrekestelling	152
3. Overige bedingen	153
C. Door de verkoper in te roepen <i>enac</i> -bedingen	154
Besluit	154

HOOFDSTUK 5

INGEBREKESTELLINGSBEDINGEN

HILDE GEENS	157
-------------------	-----

Afdeling 1. Het algemeen beginsel van de voorafgaande ingebrekestelling	157
§ 1. Algemeen beginsel	157
§ 2. Definitie, doel en functies	160
§ 3. Het tijdstip van de ingebrekestelling	162
Afdeling 2. Uitzonderingen op het algemeen beginsel van voorafgaande ingebrekestelling	164
§ 1. Wettelijke uitzonderingen	164

§ 2. Contractuele bedingen	166
§ 3. De jurisprudentiële uitzondering: de ingebrekestelling heeft elk nut verloren	170
Afdeling 3. Vorm en inhoud van de ingebrekestelling	171
§ 1. De vorm van de ingebrekestelling	171
§ 2. De inhoud van de ingebrekestelling	175
Afdeling 4. Gevolgen van de ingebrekestelling	178
§ 1. Moratoire schadevergoeding en intrest	178
§ 2. Risicoverplaatsing	180
Afdeling 5. Gevolgen bij uitblijven van ingebrekestelling	181
Besluit	181

HOOFDSTUK 6

LES CLAUSES PÉNALES

PATRICK WÉRY	183
Introduction	183
Section 1. Le régime de la clause pénale	186
§ 1. Définition de la clause pénale	186
§ 2. Clauses voisines de la clause pénale	193
§ 3. La mise en œuvre de la clause pénale	196
Section 2. Le principe d'intangibilité de la clause pénale et ses exceptions en droit commun	202
§ 1. La réduction des clauses pénales comminatoires	204
§ 2. La réduction de la clause pénale en cas d'exécution partielle	214
§ 3. La modération de l'exercice de la clause pénale en cas d'abus de droit ...	215
Section 3. Le régime des clauses pénales dans la loi du 14 juillet 1991	219
§ 1. L'article 32, 21° de la loi du 14 juillet 1991	219
§ 2. L'exigence d'une réciprocité	220
Section 4. Quelques conseils à l'attention des rédacteurs de clauses	224

HOOFDSTUK 7

BEDINGEN OVER DE DUUR VAN HET CONTRACT, ZIJN VOORTZETTING EN ZIJN OPZEGGING

FLAVIE VERMANDER	227
Inleiding	227
Afdeling 1. Duur van het contract	229
§ 1. Duurcontracten	229

§ 2. Overeenkomsten van bepaalde en van onbepaalde duur	230
Afdeling 2. Voortzetting van het contract	235
§ 1. Situering van de contractuele regeling	235
§ 2. Gemeen recht	235
§ 3. Contractuele clausules	237
A. Algemeen	237
1. Juridische verfijning	237
2. Redactionele wenken	240
B. Bijzonder vraagstuk: keten van vernieuwingen op grond van een contractuele clausule	240
§ 4. Wettelijke regeling	244
§ 5. Voortzetting in het consumentenrecht	245
Afdeling 3. (Eenzijdige) opzegging van het contract	246
§ 1. Begrip en situering	246
§ 2. Gronden van (eenzijdige) opzegging	247
§ 3. Eenzijdige opzegbedingen	249
A. Afbakening ten opzichte van andere beëindigingsbedingen	249
B. Eenzijdige opzegbedingen onder de loep	250
1. Geldigheid van opzegbedingen	250
2. Noodzaak en opportuniteit van opzegbedingen	251
3. Uitoefeningsvoorwaarden	252
a. Kennisgeving	252
b. Opzegtermijn	253
c. Motivering	256
d. Opzegvergoeding	258
4. Rechterlijke controle- en sanctiemogelijkheden	259
a. Rechterlijke controle <i>a posteriori</i>	259
b. Sanctiemogelijkheden	261
§ 4. Opzegging in het consumentenrecht	263
A. WHPC	263
B. Andere wetgeving en initiatieven	265
Besluit	265

HOOFDSTUK 8

OVERMACHTS- EN HERZIENINGSBEDINGEN IN HET GEMENE RECHT EN IN OVEREENKOMSTEN MET CONSUMENTEN

ALOÏS VAN OEVELEN	267
-------------------------	-----

Inleiding	267
-----------------	-----

Afdeling 1. Overmachtsbedingen	267
--------------------------------------	-----

§ 1. De gemeenrechtelijke overmachtsleer	267
§ 2. De overmachtsbedingen	271
A. Verschijningsvormen, interpretatie en kwalificatie	271
B. Geoorloofdheid	275
1. In het gemene contractenrecht	275
2. In overeenkomsten met consumenten	276
Afdeling 2. Herzieningsbedingen	276
§ 1. Begrip en verschijningsvormen	276
§ 2. Beoordeling van de geoorloofdheid in het gemene contractenrecht	278
§ 3. Beoordeling van de geoorloofdheid in overeenkomsten met consumenten	280
A. Toetsing aan de onrechtmatigebedingenregeling van de Handelspraktijkenwet	280
1. Interpretatie van het beding ten voordele van de consument in geval van twijfel	280
2. Verbod voor de verkoper en de dienstverlener om de prijs te doen schommelen op basis van elementen die enkel van zijn wil afhangen	281
3. Verbod voor de verkoper en de dienstverlener om de wezenlijke kenmerken van het product of de dienst eenzijdig te wijzigen	283
4. Verbod voor de verkoper en de dienstverlener om de leveringstermijn van een product of de uitvoeringstermijn van een dienst eenzijdig te wijzigen	284
5. Verbod voor de verkoper en de dienstverlener om te bedingen dat het hem is toegestaan eenzijdig de overeenkomst te wijzigen zonder schadeloosstelling voor de consument	285
B. Toetsing aan de onrechtmatige bedingen van de Wet Consumentenkrediet	285
C. Toetsing aan de Woningbouwwet	287
Besluit	288

HOOFDSTUK 9

POSTCONTRACTUELE BEDINGEN

PROF. DR. LUDO CORNELIS en PROF. DR. VINCENT SAGAERT .....

Inleiding	291
Afdeling 1. De bronnen van postcontractuele verbintenissen	292
§ 1. Postcontractuele verbintenissen op grond van de wet	292
§ 2. Postcontractuele verbintenissen op grond van de rechtspraak	292

§ 3. Postcontractuele verbintenissen op grond van het oorspronkelijke contract	293
Afdeling 2. Typologie van de postcontractuele bedingen	293
Afdeling 3. De postcontractuele bedingen van het eerste type	294
§ 1. Retroactieve beëindiging <i>versus</i> niet-retroactieve beëindiging	294
A. Nietigverklaring	295
B. Ontbinding	295
C. Herroeping	298
§ 2. De grondslag van de retroactieve ongedaanmaking	299
A. Onverschuldigde betaling	299
B. Het verbod van ongerechtvaardigde verrijking	302
C. Quasi-delictuele grondslag	303
D. Autonome grondslag voor de restitutieplicht	304
§ 3. De werking van deze bedingen bij retroactieve beëindiging van de overeenkomst	305
§ 4. De contractualisering van de retroactieve ongedaanmaking: enkel specifieke toepassingen	306
A. Contractuele uitsluiting/beperking van de retroactiviteit	307
B. De partiële nietigheid/partiële ontbinding	308
§ 5. Postcontractuele bedingen bij niet-retroactieve beëindigingen	311
A. Het lot van de voorraden	311
B. Restitutie van documenten en gegevens	313
C. Het lot van de niet-uitgevoerde bestellingen	314
Afdeling 4. Postcontractuele bedingen van het tweede type	315
§ 1. Niet-concurrentiebedingen	315
A. Geldigheid van niet-concurrentiebedingen	315
B. Gevolgen van niet-concurrentiebedingen	318
C. Voorbeelden van niet-concurrentiebedingen	320
1. Een niet-concurrentiebeding bij de overdracht van een handelszaak	320
2. Een niet-concurrentiebeding bij overdracht van technologie ...	322
3. Een niet-concurrentiebeding bij de overdracht van een onroerend goed	322
4. Een niet-concurrentiebeding bij een overdracht van aandelen ..	324
5. Een niet-concurrentiebeding bij overeenkomsten van onderaanneming	324
6. Een niet-concurrentiebeding in een samenwerkingsakkoord ...	324
7. Een niet-concurrentiebeding in een agentuurovereenkomst ...	324
§ 2. Confidentialiteitsclausules	325

|
Inhoudsopgave

Afdeling 5. Postcontractuele verbintenissen van het derde type	326
§ 1. Toepassing van deze bedingen op postcontractuele verbintenissen	327
§ 2. Uitwerking van deze bedingen bij uitdoving (al dan niet retroactief) van de hoofdovereenkomst	328